

Προεδρικές εκλογές και αριστερά του Παναγιώτη Θανασιά

Στις προεδρικές εκλογές που πρόκειται να διεξαχθούν στην Κύπρο, ένα αποτέλεσμα είναι ήδη βέβαιο: η ήττα της αριστεράς. (Χρησιμοποιώ εδώ τον όρο με την ευρύτερη δυνατή σημασία του, συμπεριλαμβάνοντας όχι μόνο τη σοσιαλδημοκρατία αλλά και κάθε πολιτική στάση που θα μπορούσε να αποκληθεί «προοδευτική»).

Η ήττα αυτή είναι βέβαιη, για τον απλούστατο λόγο ότι κανείς από τους υποψηφίους δεν ανήκει στην αριστερά, ούτε μπορεί να την εκπροσωπήσει. Το φαινόμενο δεν είναι νεοφανές. Από τον Μακάριο στον Κυπριανού και στον φιλελεύθερο Βασιλείου (που υπήρξε τουλάχιστον σοβαρός, ικανός και εκσυγχρονιστής), η επίσημη κυπριακή αριστερά εμφάνιζε ανέκαθεν μια φοβία να εκπροσωπήσει η ίδια τον εαυτό της – εγκαλώντας βέβαια διαρκώς τις «συνθήκες» που ήταν ανώριμες.

Από μια άποψη, οι επικείμενες εκλογές αποτελούν επανάληψη του φαινομένου. Πρώτο το «κομμουνιστικό» ΑΚΕΛ επέλεξε να εκπροσωπηθεί από τον ακροδεξιό Παπαδόπουλο, που ενδέχεται να λειτουργήσει ως ο Ντενκτάς της ελληνοκυπριακής πλευράς. Ακολούθησε το «σοσιαλδημοκρατικό» ΚΙΣΟΣ, που μετά από αρκετές προεκλογικές πιρουέτες προσχωρεί γελοιοποιούμενο στην ίδια συμμαχία. Από μian άλλη πλευρά, ωστόσο, τα πράγματα αυτή τη φορά είναι πολύ χειρότερα. Η εκούσια ήττα δεν θα είναι μόνο εκλογική, αλλά ιδεολογική και συμβολική.

Καλώς ή κακώς, η Κύπρος είναι η χώρα της «εθνικής ομοψυχίας». Τις τέσσερις τελευταίες δεκαετίες, το κυπριακό πρόβλημα λειτούργησε και ως κυπριακό όπιο: ως άλλοθι αποφυγής κάθε ρήξης και σύγκρουσης, όχι μόνο με το λεγόμενο «μεγάλο κεφάλαιο», αλλά ούτε καν με κραυγαλέες περιπτώσεις πολιτικού, θεσμικού και πολιτισμικού αναχρονισμού. Οι αναφορές στην «ημικατεχόμενη πατρίδα» αποτέλεσαν συχνά προκάλυμμα για παντοειδείς ατολμίες, υπαναχωρήσεις, συγκαλύψεις, παρανομίες και σκάνδαλα.

Την ίδια στιγμή, η Κύπρος στερείται συστήματος δημόσιας υγείας. Στερείται δημόσιας συγκοινωνίας και πεζοδρομίων. Το νοσοκομείο της πρωτεύουσάς της θυμίζει Ρουάντα-Ουρούντι. Ο Ακάμας, η τελευταία περιοχή που γλίτωσε από την βάρβαρη τουριστική αξιοποίηση, θυσιάζεται σε συνθήκες πλήρους κομματικής ομοψυχίας. Και κάθε Πρωτομαγιά τα πλήθη των «αριστερών» (ο μισός πληθυσμός της χώρας) δεν πλημμυρίζουν, όπως θα φανταζόταν κανείς, τις πλατείες ανεμίζοντας τις κόκκινες σημαίες τους, αλλά τα σούπερ μάρκετ που παραμένουν ανοιχτά.

Αυτό που είχε λοιπόν απομείνει ως ουσιαστικό σημείο αναφοράς της κυπριακής αριστεράς δεν ήταν οι όποιες «κοινωνικές κατακτήσεις», αλλά η απόρριψη του εθνικισμού. Ειδικά το ΑΚΕΛ ήταν το μοναδικό μεγάλο κόμμα που έδειχνε ανέκαθεν ένα ειλικρινές ενδιαφέρον για την επίλυση του κυπριακού προβλήματος. Πίσω από την καταθλιπτική ομοφωνία της εθνικής ομοψυχίας, πίσω από μια Βουλή της οποίας οι αποφάσεις κατά 98% είναι ομόφω-

νες, πίσω από το αναλογικό μοίρασμα των θέσεων σε οργανισμούς και εταιρείες του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα ανάλογα με τη δύναμη των κομμάτων, υπήρχε τουλάχιστον ένα ΑΚΕΛ που στο συμβολικό επίπεδο διαφοροποιούνταν, επιμένοντας στη δυνατότητα ειρηνικής συμβίωσης των δύο κοινοτήτων στο νησί και πρωτοστατώντας στην πολιτική της επαναπροσέγγισής τους. «Οι Τούρκοι της Κύπρου δεν είναι εχθροί μας, οι Τούρκοι της Κύπρου είναι αδελφοί μας.» Ποιος οπαδός του ΑΚΕΛ θα αποφύγει άραγε τη γελοιοποίηση, όταν θα φωνάζει αυτό το σύνθημα επευφημώντας ταυτόχρονα τον Τάσο Παπαδόπουλο;

Με τις επιλογές της των τελευταίων μηνών, με την εγκατάλειψη της συμβολικής διαφοροποίησής της από τον καταστροφικό εθνικισμό, η επίσημη κυπριακή αριστερά αναιρεί τον μοναδικό μέχρι τώρα από λόγο ύπαρξής της. Αυτοαναιρείται. Το περίεργο είναι βέβαια ότι ταυτοχρόνως αναιρεί και την πολιτική της εθνικής ομοψυχίας που ανέκαθεν υποστήριζε. Δεκαετίες υποχωρήσεων και «αυτοσυγκράτησης» στο όνομα του εθνικού ζητήματος μοιάζουν ακόμη περισσότερο ακατανόητες, όταν λίγο πριν από τη λύση του κυπριακού η επίσημη αριστερά αρνείται να συναινέσει σε μια κυβέρνηση εθνικής ενότητας περιορισμένης διάρκειας και επιμένει σε μια επιλογή που αν ευοδωθεί θα δυναμιτίσει κάθε προοπτική λύσης.

Ανεξαρτήτως αποτελέσματος, η επίσημη κυπριακή αριστερά επέλεξε να υποστεί στις επικείμενες προεδρικές εκλογές μια βαριά πολιτική, ιδεολογική και συμβολική ήττα. Η ήττα αυτή θα αποτελέσει ενδεχομένως ήττα εξαγνισμού, αν συνοδευτεί και από μια σαφή εκλογική αποτυχία των επιλογών των ηγεσιών. Η αποδοκιμασία αυτών των επιλογών, η κατάρρευση των επίσημων ηγεσιών, αποτελούν αναγκαία προϋπόθεση για την ανασυγκρότηση μιας πληθυντικής, πολιτικά προοδευτικής και κοινωνικά ριζοσπαστικής, σύγχρονης κυπριακής αριστεράς. Θα έλεγε κανείς ότι πρόκειται για μια κλασική περίπτωση προσφυγής στο λευκό ή στο άκυρο. Φοβούμαι ότι τα πράγματα είναι πολύ χειρότερα.

Αν το κυπριακό δεν είναι μόνο «εθνικό», αλλά και πολιτικό πρόβλημα· αν βρισκόμαστε μπροστά σε μια μοναδική ευκαιρία επίλυσης· αν το σχέδιο Ανάν (το οποίο φυσικά **δεν** επιδέχεται ουσιώδεις τροποποιήσεις) αποτελεί την τελευταία ευκαιρία πριν από την οριστική διχοτόμηση· αν η επίλυση του κυπριακού αποτελεί προϋπόθεση για να ανοίξουν επιτέλους τα πολιτικά και κοινωνικά ζητήματα και οι πληγές που κακοφορμίζουν – τότε η μοναδική πραγματικά αριστερή ψήφος στις επικείμενες προεδρικές εκλογές είναι η ψήφος στον μοναδικό υποψήφιο που φαίνεται έτοιμος να υπογράψει για λύση βάσει του σχεδίου: στον δεξιό πρόεδρο Κληρίδη.

Ο Παναγιώτης Θανάσας διδάσκει Φιλοσοφία στο Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Το παρόν κείμενο δημοσιεύθηκε στις κυπριακές εφημερίδες Φιλελεύθερος και Πολίτης, καθώς και στο *Βήμα* της 15.1.2003.